

PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI BOSHQARISHNING FUNKSIONAL TAVSIFI

Ablaeva O'g'iloy Shodiqulovna
Jizzax politexnika instituti,
"BvaIQ" kafedrası, katta o'qituvchisi
sagatov_b88@mail.ru

Erbutayev Sherzod Ruslan o'g'li
Jizzax politexnika instituti,
"BvaIQ" kafedrası, magstri

Annotatsiya: ushbu maqola oliy ta'lim muassasalarida pedagogik kadrlarni tayyorlashni takomillashtirishning ayrim masalalariga bag'ishlangan.

Tayanch iboralar: Yalpi sifat menejmenti, ta'lim sifati, ta'lim sifatini boshqarish, sifatni boshqarish strategiyasi.

Jahonda qabul qilingan zamonaviy ta'lim konsepsiyasida ta'lim tizimini boshqarish, ta'lim sifatini baholash jarayoni va vositalari hamda texnologiyalarini takomillashtirish dolzarb vazifa etib belgilandi. Oliy ta'lim tizimida ta'limning internatsionallashuvi, talabalarning xalqaro mobilligi, ta'lim dasturlarining tez o'zgaruvchanligi bilan bog'liq global tendensiyalari hamda ta'lim sifatini zamonaviy boshqarish texnologiyalarini joriy etish orqali ta'minlash masalasi alohida ahamiyat kasb etib bormoqda. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak mutaxassislarning intellektual va kasbiy salohiyatiga nisbatan qo'yilayotgan yuqori talablar doirasida kadrlar tayyorlash sifatini boshqarish tizimi takomillashtirilmoqda.

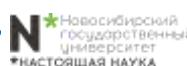
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonining asosiy funksiyalaridan biri bu strategik rejalashtirish funksiyasidir («kelajakni ko'ra bilish» (N. Tornberri, P. Senge, X. Vissema va boshqalar). Aynan ushbu funksiya oliy ta'lim muassasasining rivojlanish yo'nalishini belgilab olish imkonini yaratadi.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini boshqarish ichki tizimiga xos bo'lgan funksiyalar tizimi quyidagilardan iborat: axborot-tahliliy, tashkiliy-texnologik, nazorat-diagnostik, korreksion, normativ, integrativ, boshqaruv, faollashtiruvchi va kadrlarni boshqarish (1-jadval).

1- jadval

Ta'lim sifatini boshqarishning funksional tavsifi

Funksiyalar bloki	Asosiy mazmuni	Natija
Loyihalash-maqсадli blok (maqсадni aniqlash, normalashtirish, standartlashtirish, dasturlash, rejalashtirish, oldindan aytib berish)	Bo'lajak o'qituvchi modelini shakllantirish, standartlarni ishlab chiqish va takomillashtirish. Ta'lim sifatini boshqarish konsepsiyasini ishlab chiqish. Sifat tizimini ishlab chiqish (modellari, sifatni ta'minlash reja va dasturlari). Ta'lim jarayonining turli komponentlari uchun sifat normalarini ishlab chiqish.	Bo'lajak o'qituvchi modeli, standartning mutaxassislarga nisbatan talablari. Sifatni boshqarish konsepsiyasi. Sifat tizimi modeli, sifatni boshqarish bo'yicha dastur va reja. Alohida komponentlar sifat normalari

Tashkiliy-amalga oshirishga oid (tashkil etish, muvofiqlashtirish, ta'minlash, korreksiyalash)	Ta'lim sifatini boshqarishning tashkiliy modelini amalga oshirish. Sifatga yo'naltirilgan pedagogik ta'limni tashkil etish. Ta'lim sifatini boshqarish tizimi komponentlarini zaruriy resurslar bilan ta'minlash (kadrlar, normativ, informatsion, kommunikatsion, moddiy-texnik). Ta'lim sifatini monitoring qilish, o'quv jarayoni, ta'lim standartlari, fan dasturlari va boshqa o'quv-uslubiy hujjatlarni takomillashtirish.	Ta'lim sifatini boshqarish tizimining pedagogik kadrlar tayyorlash sifatini ta'minlash bo'yicha faoliyati
Nazorat-baholash (nazorat, tekshirish, baholash, natijalarni tahlil qilish)	Mutaxassis sifatini diagnostika qilish. Pedagogik ta'lim sifatini tahlil qilish va baholash. Sifat standartlari va normalarini baholash. Pedagogik ta'lim sifatini boshqarish tizimini baholash.	Ta'lim sifatining aniq natijalari, DTS talablarining bajarilishi, iste'molchilar ehtiyojlarining qondirilishi.

Axborot-tahlil funksiyasi pedagogika oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati to'g'risida ob'ektiv ma'lumotlar olish, ularni tahlil etish, aniqlangan muammolarni bartaraf etish imkoniyatlari hamda yo'llarini aniqlash imkoniyatini beradi. Axborot-tahliliy hujjatlar va

tahlil metodlari sifati ham muhim rol o'ynaydi. Axborot-tahlil faoliyati quyidagi talablarga javob berishi zarur:

- tahlilning ob'ektivligi va operativligi;
- axborotning to'liqligi va aniqligi;
- baholash mezonlarining mavjudligi;
- axborot oqimlarining yig'ilishini tashkil qilish.

Ushbu talablardan kelib chiqib, quyidagilarni ishlab chiqish tavsiya etiladi:

o'z ichiga sifat etalonlari, mezon va ko'rsatkichlarini qamrab oluvchi talabalarni tayyorlash sifatini tahlil qilish metodikasi;

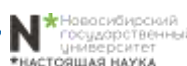
bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash mazmuni va maqsadi sifatini tahlil qilish va baholash metodikasi;

- o'qitish texnologiyalari sifatini tahlil qilish metodikasi;
- ta'lim sifatini takomillashtirish metodikasi.

Motivatsion-maqsadli funksiyasi kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda yangi maqsadlarning qo'yilishini, boshqaruv sub'ektlari tomonidan ta'lim sifatini ta'minlash va oshirish maqsadida motivlashtirish va rag'batlantirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirilishini nazarda tutadi.

Rejalashtirish funksiyasi ta'lim sifatini boshqarish maqsadlarini amalga oshirish dasturlarini ishlab chiqishga qaratilgan. Rejalashtirish quyidagi talablar asosida amalga oshiriladi: maqsad va amalga oshirish shart-sharoitlarining birligi; uzoq muddatli va qisqa muddatli rejalashtirish birligi; rejalashtirishning kompleksligi; rejalarning barqarorligi va moslashuvchanligi.

Tashkiliy-ijro funksiyasi boshqarishning uzluksizligi va yaxlitligini ta'minlaydi hamda sifatni boshqarish maqsadlari va rejalarning amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Nazorat-diagnostik funksiyasi oliy ta'lim muassasasi fakultet, kafedra, professor-o'qituvchi va talabalar tizimida sifatning oraliq va yakuniy natijalari holatini nazorat va diagnostika qilishga yo'naltirilgan. Monitoring barcha parametrlar yoki tanlangan parametrlar bo'yicha doimiy nazoratni amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Muvofiqlashtirish-korreksiyalash funksiyasi tizimlar va tizim osti elementlarda chetlanishlarni aniqlash va operativ o'zgartirishlar kiritish, korreksiyalashga qaratilgan.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini boshqarish ta'lim mazmuni, faoliyat jarayonlari, tashkiliy tuzilmalarni samarali o'zgartirish bo'yicha harakatlar, metodlar va vositalar majmuasidir.

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini strategik boshqarishning asosiy g'oyasi rahbariyat tomonidan oliy ta'lim muassasasi barcha xodimlarini ta'lim sifatini ta'minlash jarayoniga jalb qilish hamda yangi yondashuvlarni joriy etish javobgarligini o'z zimmasiga olishidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Djuraev R.X., Turg'unov S.T. Ta'lim menejmenti. – T.: «Voriz-Nashriyot» nashriyoti, 2006. – 263 b.
2. Нуждин В.Н., Кадамцева Г.Г. Стратегическое управление качеством образования //Высшее образование сегодня, 2003. -№4, с.6-13;№5,с.2-11.
3. Mirsolieva M.T. Oliy ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish. Monografiya. – Toshkent, Fan va texnologiya, 2019. – 135 b.
4. Yuldashev M. Ta'lim sifati menejmentining tashqi va ichki nazorat mexanizmlari // Ilm hyem jamiyat. - Nukus.: 2016. - № 1. -B.89- 91
5. Quality Procedures in European Higher Education. European Network for Quality Assurance. <http://www.enqa.net/texts/procedures.pdf>

